

*Т.М. Бойко,
вчителька початкових класів НВК «Школа-гімназія-ліцей»
№ 10 м. Бердичева*

Гармонійний розвиток молодших школярів в умовах сучасного освітнього середовища

Крім законів спадковості, треба паралельно вивчати виховуюче середовище, тоді, можливо, не одна загадка знайде своє рішення.

Януш Корчак

Реформування системи освіти, збагачення її концептуальних, структурно-організаційних основ у контексті соціально-економічних перетворень, які відбуваються в Україні, насамперед пов'язане з вдосконаленням системи початкової освіти.

Учні початкової школи мають прямі опосередковані зв'язки з природним, соціальним, навчальним, ігровим, технологічним і психопедагогічним середовищами. Вихованість, навченість сучасної дитини – результат не лише діяльності вчителя, а й впливу всіх перелічених середовищ.

Створення інноваційного освітнього середовища для розвитку особистості, здатної до самореалізації, – основне завдання сучасних освітніх закладів, у яких формуються оптимальні умови, фактори, необхідні для успішного функціонування освітнього процесу. Беззаперечним є той факт, що провідна роль у створенні освітнього середовища належить педагогові Нової української школи. Від його готовності до такої діяльності прямо залежить ефективність освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра. Освітнє середовище разом зі зміною соціального оточення теж динамічно трансформується, тому педагоги спроможні його змінювати адекватно новим вимогам лише за умови власного професійного зростання.

Ефективність освітнього середовища, перш за все, передбачає наявність умов, наближених до тих, які були в дитинстві, коли навчання, відкриття нового давалося легко й швидко завдяки невимушеній обстановці та сприяло вільному гармонійному розвитку творчої особистості дитини.

Одним із важливих чинників для розвитку самовизначення і самоактуалізації дітей є забезпечення можливості здійснювати вибір у класі і, відповідно, приймати самостійні рішення, усвідомлюючи при цьому їхні наслідки. Такі можливості учні можуть легко знайти впродовж навчального дня – це і вибір навчальних матеріалів, підходу до вирішення проблеми, місця за столом, де вони хочуть працювати та відпочивати. З перших днів перебування дитини в школі досвідчені вчителі нашого НВК організують навчальні осередки в класних кімнатах таким чином, щоб мати змогу спостерігати за діяльністю дітей, а діти мали можливість безпечно переміщуватися і мати доступ до розвивальних матеріалів, що відображає навчальні потреби й інтереси дітей, адже це мобілізує активність дитини, здатність її до саморозвитку, формування цілісної картини світу. Організація навчальних осередків здійснюється для забезпечення дослідницької діяльності дітей, для формування самостійності, для організації роботи дітей в парах, у малих групах, а також індивідуально. У навчальних центрах проводяться різні види навчальної діяльності завдяки наявним тут різним навчальним матеріалам.

Вчителі початкової школи нашого НВК – активні учасники освітнього процесу, наставники, що вміло організують і реалізують оптимальні умови навчання, розвивають творче і критичне мислення, включають ігрову діяльність, створюють конкретні ситуації для застосування знань і вмінь учнів, здійснюють формувальне оцінювання навчальних досягнень. Крім того, педагоги зорієнтовані на збереження не тільки фізіологічного, а й психологічного здоров'я учнів. Адже на психологічне здоров'я учнів визначальний вплив має емоційна комфортність середовища перебування, зокрема врахування у навчально-виховному процесі психологічних та індивідуальних закономірностей розвитку особистості.

Спостерігаючи різні види учнівської діяльності, ми пересвідчилися, що однією з фундаментальних складових психологічного комфорту є оптимізм, позитивний життєвий досвід та позитивні емоції як учнів, так і вчителів.

Школа I ступеня є відокремленим підрозділом Всеукраїнської культурно-освітньої асоціації гуманної педагогіки. Мета якої – створити гуманістичне-розвивальне середовище, де дитина сприймається як носій Світла, як космічне явище. Учителі початкових класів творчо впроваджують в освітній процес новосферні педагогічні ідеї Ш.О. Амонашвілі.

Робота щодо створення гуманної аури закладу простежується впродовж усього освітнього процесу. Діти є творцями уроку, активно взаємодіють для досягнення спільної мети. Все це допомагає стерти кордони та скоротити надмірну дистанцію між учнями і вчителями.

Усі діти заслуговують навчатися у такому середовищі, де забезпечуються їхні потреби – базові потреби, потреби у навчанні. У такому освітньому середовищі є баланс між навчальними видами діяльності,

ініційованим вчителем, та видами діяльності, ініційованими дітьми. Таке середовище забезпечує можливості дітям робити власний вибір, можливості для розвитку нових та удосконалення наявних практичних навичок, отримання нових знань, розвитку свого позитивного ставлення до інших.

На духовний і всебічний розвиток молодших школярів впливає значною мірою і мовне середовище, стиль спілкування, правильне мовлення вчителя, комунікативні дружні стосунки.

Вчителі школи I ступеня приділяють велику увагу формуванню мовної компетентності учнів:

працюють з обдарованими учнями, готуючи їх до конкурсів, олімпіад (про результативність такої роботи свідчать неодноразові перемоги наших вихованців у міських та обласних конкурсах знавців української мови імені П. Яцика). Ефективними прийомами роботи по збагаченню активного словника учнів виявились «стіна слів», створення інтелект-карт, застосування ротаційної моделі Daily 5 в освітньому процесі учнів початкової школи.

Участь дітей в організації освітнього середовища класу допомагає сформувати у них почуття відповідальності і того, що класна кімната належить саме їм. Інакше кажучи, діти беруть участь в організації своєї навчальної домівки. Учителі нашого НВК заохочують дітей брати участь у прийнятті рішень щодо того, де розмістити навчальні матеріали, як оформити клас, визначення відповідальних за ту чи іншу роботу. Діти допомагають розвішувати таблички з назвами навчальних центрів чи навчальних матеріалів, складати розклад робіт, робити календарі днів народжень, займатись оформленням вікон, дверей, складанням правил класу.

Такий підхід до створення інноваційного середовища важливий ще в одному – у створенні шкільної культури. Школа перетворюється на «спільноту небайдужих» – місце, де учні відчувають, що їх шанують, ними цікавляться, де вони відчувають зв'язок з однокласниками, вчителями та самою школою. Широко застосовуються методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти (соціальні, дослідницькі)). Учні залучаються до спільної діяльності, що сприяє їхній соціалізації та дозволяє успішніше оволодівати суспільним досвідом.

Важливим складником системи формування нового освітнього середовища є чітке бачення результатів педагогічного партнерства, в основі якого відповідні цінності, зазначені в Концепції Нової української школи.

У нашому закладі батьки – активні учасники освітнього процесу. Вони залучаються до проведення виховних заходів, авторських уроків, навчальних проектів, спортивних змагань, квестів. Тісна співпраця допомагає розкрити та розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками. Якщо вчитель став другом дитини, якщо ця дружба осяяна благородним захопленням, поривом до чогось світлого, розумного, у серці дитини ніколи не з'явиться зло. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними й зацікавленими спілниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

Отже, освітнє середовище створюється для заохочення самовизначення дітей у класі та розвитку їхніх спроможностей, оскільки відомо, що люди, які контролюють те, що відбувається з ними, краще адаптовані до життя. На мій погляд, створення інноваційного освітнього середовища дає змогу шукати і формувати «свій стиль» середовища, не схожий на інші школи.

Список використаних джерел і літератури

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Н.М.Бібік.— К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
2. Емоційний інтелект/ Даніель Гоулман; пер. з англ. С.–Л. Гумецької. – Х.: Віват, 2018.– 512 с.
3. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової школи: посібник для вчителів і методистів початкового навчання. – К.: Богданова А.М., 2009 р.– 226 с.
1. Сухомлинський О.В. Проблеми всебічно розвиненої особистості. . – Вибр.тв: том.5.– К. : Рад.школа, 1976.– Т.1.– 651 с.